

Török Sándor:

A pesti rendőrök

IV.

Sose jártam a Mosonyi-utca vidékén, csak a tüntetésekről s más efféle rendezvényekről szóló tudósításokból ismerem a visszatérő sort; „a Mosonyi-utcai laktanyából nagyobb rendőri készség vonult ki a helyszínére”. A Mosonyi-utcai laktanya mindig ilyesmivel kapcsolatban szerepel „kivonul”, „rendet csinál”, „szétosztal” stb. Nem csoda, ha félelmetes képzetek vannak róla. Közélekedés nem ilyen félelmetes. Az udvaron hatalmas fehér bundáskutya sétál alá-fel. Balázs Árpád, a nótaköltő rendőrtiszt kntója, Sajó.

Itt Török János főparancsnok a házigazdám, az ő szobájában gyülekezik az oktató tisztikar. Vitéz Csapó Béla, főfelügyelő, tanosztály parancsnok, vitéz Ajtay-Heim Jenő dr., főfelügyelő a baleseti járőr parancsnoka, Balogh József főfelügyelő, a dunai osztály vezetője, vitéz Németh Lipót főfelügyelő, a közlekedési és kerékpáros osztály vezetője s vitéz Barcza Pál főfelügyelő. Ők irányítják a rendőrök kiképzését, ami sokkal bonyolultabb dolog, mint amilyennek messziről gondolni lehet, ők érintkeznek közvetlenül a rendőrlégénységgel, ők ismerik minden buját baját, örömet. S bár ők a tulajdonképpeni „karhatalom” fejei, a felügyelői kar, mégis kicsit úgy érzem magam közöttük, mintha tanári konferencián ülnek.

Török főparancsnok vázolja először is azt az utat, amelyet a rendőrtisztnek kell megtenni addig, míg a legénység oktatásában résztvehet.

Hogyan lett a pesti rendőrből — Mihaszna András

Dorning Henrik előjáróban elmeséli, hogy *hogyan ragadt rá tulajdonképpen a rendőrré a Mihaszna András név*. Ez állítólag úgy történt volna, hogy a hajdani rendőr valami csibészéggért be akart vinni az őrszobára egy kis hajdani suszterinast. A rendőr nyakonfogta a gyereket és noszogatta maga előtt. Az inaska pedig hátrahátraszólva könyörgött, hogy ne vigye be. Végül is azt mondta:

— Ugyan, mi haszna, András bácsi, ha bevisz?

— Így lett a rendőrből Mihaszna András. Ez a név azonban hovatovább már megszűnt csufnév lenni, inkább becenév lett. Hiszen mi rendőrök, András napját, mint névnapunkat tréfásan meg is ünnepeljük. Az amerikaiak nemzeti dala a „Yenki doodle” is gunyodal volt eleinte és később

— Mert hiszen az oktatás — mondja — természetesen felülről kezdődik. A rendőrtisztek, akik a legénység oktatásával foglalkoznak, előbb ők maguk kapnak igen széleskörű kiképzést. Ezt annak idején Pekáry Ferenc, helyettes főkapitány kezdte el, majd Dorning Henrik folytatta. Ma már előzetes próbaszolgálat után a szaktanulmányi felügyelőséghez kerül a rendőrtiszt egy évre, aztán hátra van még a törzstiszti vizsga, az aranygallériáig nagyon hosszú az út. Természetesen ezzel egyidejűleg haladt a rendőrtisztek kiképzése is. Ettől nagyon sok függ, mert az altiszt jóformán együtt él a legénységgel. Az altisztek szakszerű kiképzése szintén egy esztendő. Megcsináltuk a közlekedési rendőrtanfolyamot s ezt odáig kíséreltettem, hogy ma már minden rendőr átmejjék rajta. A közlekedés élénkítése vonta maga után, hogy felállítottuk a baleseti járőrt. Ide olyan legénységet kell kiképezni, akik értesenek a fényképezéshez, a rajzoláshoz, a nyomok rögzítéséhez, tudjanak első segélyt nyújtani ha kell, s adataik a bíróság előtt használhatók legyenek. Külön kiképzést kapnak a dunai őrségek s ezek között a derék emberek között ma már olyanok vannak, mint Horváth XXX. József, aki százötven embert mentett ki eddig a Dunából.

Közben megérkezik Dorning Henrik, akit atyamesterükként tisztelnek minden rendű és rangú rendőrök, s bárhogyan szabadkozni, odaültetik a főhelyre és átadják neki a szót.

Parasztfiukból rekrutálódnak a legjobb rendőrök

A rendőrök oktatására gondoltak már az államosítás első idején, hiszen rögtön kineveztek egy oktatót. Előtte fekszik Lassner Gusztáv kinevezése 1878. december 21-éről keltező. Kinevezik őt oktatónak a rendőrséghez 800 forint évi fizetéssel, 240 forint lakbérrel és kötelességévé teszik, hogy jelentkezzen Thaisz Elek főkapitánynál.

Kérdem, miért van az, hogy a rendőrlégénységet legnagyobb részben a földmives osztályból veszik.

— Azért — mondja Dorning Henrik — mert ez a legjobb matéria. Talán akad köztük durvább erkölcsű, de mindenestre tisztább erkölcsű a városiaknál. A városokban több a csirkefogó, mint vidéken. Ott van egy-egy falurossza, akiben azonban sokszor igen jeles tehetségek szunnyadnak, de csirkefogók nincsenek. Ezeknek a parasztyerekeknek, ha egyszer kinyílik az eszük, jobban fog, mint a városi elemé. Volt már a kezünk alatt olyan parasztleány, aki néhányheti kísérletezés után jelentkezett, hogy ő nem tudja ezt mind megtanulni. Egy hónapi szabadságot kapott, hadd pihenjen. Visszajött, nekifeküdt, sikeresen elvégezte a tanfolyamot, sőt oktató lett. Ami nagy dolog, mert a rendőroktatónak kétféle ágazik a munkája. Egyrészt rendőri oktató, másrészt tulajdonképpen elemi iskolai tanító. Az emberek legnagyobb részét írni is meg kell tanítani, tehát legalulról kell kezdeni mindent. Hiszen amint kikerülnek az iskolából, nem gyakorolják többé és elfelejtik az írást. Girbe-gurbe ákom-bákomokon keresztül jutnak el az olvasható és helyes írásig.

A rendőrség próbálkozott érettségizett embereket is sorozni a legénység közé. S hogy kérdem, ezek sorsát, csodálkozva

hallom, hogy nem válnak be.

— Az érettségizett emberek — mondja Török főparancsnok, átmenetinek tekintik azt, hogy — rendőrök. Tehát természetesen nem csinálják kedvvel. Ugy érzik, hogy őket több illeti meg, és csak arra várnak, hogy alkalmuk legyen végzettségüket megillető más elhelyezkedésre.

— Van itt egy másik baj is, ezzel a kérdéssel — mondja Dorning Henrik — van egy speciális magyar fellogás, amely szerint „ur” nem végezhet kézi munkát. Már pedig annak a rendőrnek sajátkezűleg meg kell fogni azt a betörőt, ha érettségi van a zsebében, akkor is. Ettől visszariad. Azután meg a legénység maga sem látja szívesen ezeket a „felülről jött” embereket. Ugy érzi, hogy ez az ő kenyerén idegen elem. Más társadalmi helyzetekből, más társadalmi beállítottságokkal jönnek ezek s a két különböző elemet összegyűrní nem lehet. A parasztyerekek például büszkék — és jogosan büszkék — az egyenruhájukra, a fegyverükre, a kesztyűjükre és szívesen viselik. Disziti az őket. Amazok pedig, amint mehetnek, rögtön civile öltöznek, hiszen olyan ismeretségük van, esetleg olyan társadalmi életet élnek, hogy zavarja őket a közrendőrök egyenruhája. Az egyik osztály számára társadalmi emelkedés rendőrnékné lenni, a másik úgy érzi, hogy ezzel alászállott.

A kérdéshez többen is hozzászólnak s végeredményben kiderül az, hogy bár az érettségizett rendőrök jól megállják a helyüket, bizonyos magasabb végzettséget megkövetelő rendőri teendőkhöz, de már például az nem nekik való, hogyha a szolgálat úgy hozza magával, három-négy napig ne huzzák le a csizmát s a csapról mosdjanak. Speciális szolgálatokban kitű-

nőek, pontosak, kötelességtudók — így például a baleseti járőrnel —, de egyébként nem keverhetők az alacsonyabb sorból feltörő legénységgel.

Dorning Henrik s Török főparancsnok szerint és ezt sorra megerősítik valamenynyien — *nincsen is szükség a magasabb képzettségű rendőrökre*.

— Ezek a parasztyerekek — mondja Török János — *tehetségesek, tanulmányok és van valami olyan ősi magukkal hozott természetes eszük, amit nem pótol semmiféle iskola*.

— Ezt eléggé bizonyítja például a baleseti járőr, ahol a legkényesebb munkát is elvégzik. Nyelveket könnyedén megtanulnak. A technika egyre több lehetőséget nyújt s folyton újra tanulniuk kell. Itt van a rendőrségi rádió. Nemzetközi szervezet ez. A berlini rendőrállomásnak megy minden hír, az azután egy meghatározott időben ezeket a híreket szétsugározza a világra. Német vagy francia nyelven folyik ez a rádiózás s például nálunk egy tisztviselő parancsnoksága alatt rendőrök látják el ezt a szolgálatot. Kifogástalanul megtanulják a Morsejeleket; amit németül vagy franciául kapnak, pontosan fölveszik és azonnal fordítják is magyarra. Régebben egy-egy bűnügye kapcsolatban, ha a tettes szökött, százszázötven távirat ment szét azonos szöveggel, ami borzasztó nagy munka és lassu. Ma a berlini közüzenetet kétezer állomás fogja és előfordult már, hogy a bűnözők tudomásunk szerint Trieszt, Róma felé szöktek s a rádiógramm alapján Hannoverben elfogták őket.

Az őrszemes rendőr felírja a belügyminisztert

Mig készülődünk, hogy a különböző osztályokat s a Dagály-utcai rendőrszolgálatot meglátogassuk, rendőrökről beszélgetünk. Ezekről a faluról idekerült pompás emberekéről, akik egy-kettőre beletanulnak a nagy város huncutságaiba. A növekvő idegenforgalom és a közlekedés szabályozása során rájöttek az emberek arra, hogy ha a rendőrség valamilyen közlekedési kihágásért meg szólít valakit, legjobb franciául, angolul vagy németül beszélni vele. Az idegenudvariassabban kell bánni, hát könnyebben megussza a dolgot. Egy-két rendőrt be is csaptak. Ma már ezt nem lehet megcsinálni. Előfordult, hogy egy urvezető aki a tilos lámpa dacára át akart hajtani az Oktogonon, franciául kezdett beszélni a rendőrrel. A rendőr megérezte, hogy az illető nem francia. Udvariassan végighallgatta, egy-két francia szóval tudomásul is vette s aztán így folytatta magyarul:

— Most pedig tessék bediktálni az adatait, az ur éppen úgy tud magyarul, mint én. Mire az urvezető elnevette magát s bediktálta az adatait.

Nem állom meg, hogy el ne mondjan én is ezeknek a főrendőröknek saját felirátásom szomorú történetét.

— A Vilmos császár-utról akartam be kanyarodni az Andrásy-utca s ahogy szórakozottan bandukolok az utcán, egyszerre csak látom, hogy egyenesen szemközt megyek a tilos lámpával és a rendőrnél nagyon sandit felém. Régi tapasztalatom, hogy ilyenkor nem jó ellállni, leg jobbat egyenesen odamenni s valamit kérdeztőle. Akkor azt hiszi, hogy ezért vágtan át az uttesten. Nagy bátran odaállok hátra a rendőr elé, illedelmesen köszönök, s ő vissza — s kérdem, merre van az ország háza.

— Az Országháza arra van — mondja a rendőr — és azonkívül most felírom az urat. Fel is írt.

Sikerem van a történettel. Nem ugyan nekem, hanem a szitán átlátó rendőrnek. Fölöttesei valami olyan büszkeséggel nevetnek rajta, mintha az apa valami jó csalafintaságot hall a gyerekéről. Viszonyzásul elmondanak egy másik történetet melynek hitelességéért ugyan nem felelnek de valószínűleg így történt.

— Közma Miklós belügyminisztert felírta a rendőr, mert az autóján nem éget a hátsó lámpa. A rendőr az autó elé állt és megállást intett. Az autó megállt és a rendőr megkezdte a felírást.

— És miért? — kérdezte a belügyminiszter.

— Azért, mert nem ég a hátsó lámpa. — Na jó, de honnan tudja? Hiszen az autó előtt áll!

A rendőr kihuzta magát s azt mondta — Ez szolgálati titok!

Az eset igen egyszerű volt; a másik őrszemes rendőr, aki előtt az autó má elhaladt, jelezte az utána következőnek, hogy nem ég a hátsó lámpa.